

նշանակութիւնները, որ տալիս են մատենագիրները:

Այս բանը քաջ պիտի գիտենար մանաւանդ պ. Մանանդեանը, եթէ իրօք «հաւաքած ունի մատենագրական բոլոր վկայութիւնները ոստանի մասին»: Կամ իր յայտարարութիւնն է անճիշդ կամ գերման հայագէտի բարձր հեղինակութիւնն է մեղապարտ, որ չէ թողել նրան շահաւէտել իր իսկ հաւաքածուն:

Ահա Փարսեցիին ոստան է անուանում Ապար աշխարհի Վրկան քաղաքը, որ Արշակունի կալուած չէ, հարկաւ, եւ անուանում է կրկին անգամ: Վեհ Գենչապուհը հայ քահանաներին հանում է նիւշապուհից եւ տանում Ռեւան նահատակելու, հրամայելով, որ հայ չթողնեն քաղաքից դուրս դալ մինչեւ «ցժամանակ մտանելոյ ամենայն զօրացն արքունի յոստան»: Եւ երբ որ թագաւորը մտնում է ըստ կարգելոյ ժամանակին յոստանն ի Վրկան, իրաւունք է արւում հայերին երթեկեկելու (Փարս. էջ 94):

Միհրան-Գուշնասպ վկայի հայրը բարայ ostandar էր Մծրնի, ինչպէս երեւում է նրա վկայարանութիւնից (Hofmann Syr. Auszuege, էջ 93): Ասել է թէ այստեղ եւս մի ոստան կայ, որի պետը կոչւում է ոստանդար:

Այլեւս ասորի յիշատակարանները ոստան են անուանում Աղէն քաղաքը, Աղճնեաց աշխարհի կենդրոնը եւ նրա շրջանը՝ տուն ոստանի: Այստեղի եպիսկոպոսը ներկայ էր 554 թուի ժողովին. (Chabot, Synodicon):

Ասել, որ այս վայրերը ոստան էին կոչւում, որովհետեւ արքունի կալուած էին՝ Արշակունի թէ Սասանեան, դժուար թէ հնարաւոր է:

Գիտենք նաեւ, որ ոչ միայն Արշակունի թագաւորները, այլ միւս իշխանները իրենց ոստանն ունէին:

Սորենացին Երուանդաշատը Կամսարականների ոստան է կոչում: Ղեւոնդի համար Դարոյնքն է ոստան Բագրատունիների: Ռըշտունեաց ոստանը կանգուն է ցարդ: Ազամակերտը Արծրունիների ոստան է ըստ Փարսեցու եւայլն:

Այս բոլորը չեն զետեղւում ոստանի իբր արքունի կալուած նշանակութեան մէջ:

Եթէ ընդունէինք այդ նեղ իմաստը անհասկանալի կը մնար Փաւստոսի ոստան արքունի դարձուածը, որ գործ է ածում Անդեղ տան համար:

Արքունի մակդիրը ինքնին վկայում է որ կայ եւ ուրիշ կարգի ոստան, որը արքունի չէ: Արշակ թագաւորը կոտորում է Կամսարականներին եւ «ղղաւառն յոստան ունէր»:

Տարօրինակ թիւրիմացութեամբ պ. Մանանդեան այս ինչպէս եւ ոստան արքունի ասացուածքը համարում է նպաստաւոր Հիւրըմանի եւ ընդդէմ մեր տեսութեան:

Փաւստոսը Պապի համար ասում է որ եկեղեցու հողը «հատանէր յարքունիս»:

Ղազար Փարսեցու մօտ պարսից թագաւորը հրամայում է կաթողիսկոսական տունը «յարքունիս ունել»:

Նոյնանիշ արտայայտութիւններ են, ուր ոստանը համազօր է արքունիքին:

Եթէ ոստանը միայն արքունի կալուած լինէր, պէտք էր ասել «ղղաւառն ոստան առնէր» եւ ոչ «յոստան ունէր»:

Լեզուական նրբութիւն է որ պէտք չէ անտես առնել:

Անհարթութիւնները վերանում են, դանդաղ իրենց լուծումը մեր առաջարկած ստուգարանութեան մէջ: Նիւթերի բանասիրական քննութիւնը թելադրել է, որ ոստան նշանակելու է արքունիք ապա արքունի կալուած: Իսկ լեզուագիտական որոնումը բերում է այն հետեւանքին, որ սկզբնական նշանակութիւնն է շեմք:

Պ. Մանանդեան յայտնում է, որ մեր ըստուգարանութիւնը ոչ մի հիմք չունի եւ որ մատենագրութեան մէջ չի գտել եւ ոչ մի հետք, որ արդարացնէր մեր մեկնութիւնը: Անխոհմութիւն է առանց հիմքի ուրիշ հիմքի դէմ խօսիլ:

Հայ ոստան բառը համարում ենք իրանական փոխառութիւն եւ կարծում ենք, որ նոյնն է, ինչ որ պարսիկ astan, որ ըստ Ջոնսոնի ընտիր բառգրքի նշանակում է՝

A threshold, A king court, Royal palace:

Ճիշդ այն նշանակութիւնները, որ ունի մեր ոստանը: Պարսիկ astan գրութիւնը, այսինքն՝ սկզբի a չպիտի շիտեցնէ ընթերցող-